



КР Айыл чарба, тамак-аш өнөр жайы жана мелиорация министрлиги

Айыл чарба долбоорлорун ишке ашыруу бөлүмү

## Жаңылыктар жарчысы

### Жайыт пайдалануучуларга грант берүү жөнүндө

#### Ош, Баткен жана Жалал-Абад облустарынын Жайыт комитеттери грант алууда

Ош облустук мамлекеттик администрациясынын имаратында 2016-жылдын 4-ноябрында премьер-министр Сооронбай Жээнбеков Ош, Жалал-Абад жана Баткен облустарынын Жайыт пайдалануучу бирикмелерине грант жардамын берүү боюнча сертификаттарын тапшырды.

Бул гранттар Айыл чарба, тамак-аш өнөр жайы жана мелиорация министрлиги аткарып жаткан “Мал чарбасын жана рынокту өнүктүрүү - 2” долбоордун алкагында жайыттарды жакшыртуу максатында берилүүдө. Аталып жаткан долбоор 2014-жылдан 2019-жылга чейин иштетилет. Гранттардын жалпы суммасы 166 миллиондон ашуун сомду түзөт.

“Мал чарбасын жана рынокту өнүктүрүү - 2” долбоору Эл аралык айыл чарбасын өнүктүрүү фонду тарабынан каржыланат. ▪



*Кызматка дайындоо тууралуу*

## **Жайыт мал жана балык чарба департаментинин директору Урматбек Мырзакматов дайындалды**

Жайыт мал жана балык чарба департаментинин директору болуп Урматбек Мырзакматов дайындалды. Премьер-министрдин тийиштүү буйругу 2016-жылдын 15-декабрында чыкты.

У.Мырзакматов – айыл чарба илимдеринин кандидаты, “Койлорду өндүрүүдөгү жөндөмдүүлүктүн байланышы жана тубар койлордун канындагы гормоналдык жана биохимиялык статусу” деген темада илимий диссертациясын 1994-жылы Россия мал чарба менеджмент академиясын бүтүргөн.

Ал колхоздо зоотехник-селекционер, “Тубар койлорду өстүрүү” долбоорунун жүн маркетингинде контрапартнер болуп иштеген. 2009-жылдан баштап жана жаңы кызматка дайындалганга чейин Айыл чарба, тамак-аш өнөр жайы жана мелиорация министрлигинин Айыл чарба долбоорлорун ишке ашыруу бөлүмүндө ишке ашырылып жаткан долбоорлордо жайыттарды башкарууну өнүктүрүү боюнча жетектөөчү адис болуп иштеп келген.

Көптөгөн мекемелердин ардак грамоталары менен сыйланган. Мындан сырткары, “КРнын Айыл чарбасынын отличниги” төш белгисинин ээси. ▪

*Жайыттарды пайдалануу үчүн төлөмдүн мөөнөтү жөнүндө*

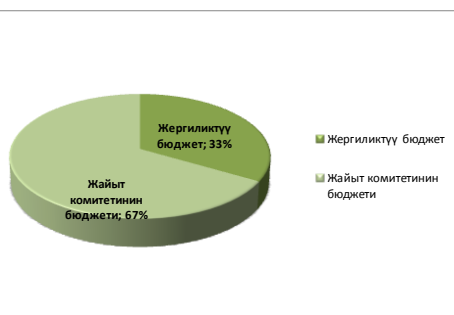
## **Жайыттарды пайдалануу үчүн чогултулган төлөм 1-ноябрга чейин узартылды**

Жайыттарды пайдалануу үчүн чогултулган төлөм жыл сайын 1-октябрга чейин күчүндө болчу. Ал эми мыйзам боюнча 1-ноябрга чейин узартылды. Эгерде бул мөөнөт эрежеси сакталбаса, анда жалпы убактысы өткөн төлөмгө ар бир мөөнөтү өткөн күн үчүн кошумча туум эсептелинет. Тиешелүү өзгөртүүлөр “Жайыттар жөнүндө” мыйзамга киргизилген. Дагы бир жаңылануу - жайыттарды пайдалануу үчүн чогултулган бардык акча каражатынын үчтөн бир бөлүгүнөн кем эмес (салыкты кошкондо) жергиликтүү бюджетке жиберилип турушу керек.

- Мурда мындай бөлүнүү болгон эмес, - дейт Жайыт, мал жана балык чарба департаментинин директору Урмат

Мырзакматов. - Жайыт комитеттери жергиликтүү бюджетке акчаны жергиликтүү бийликтин чечими менен беришчү. Мисалы, 2014-жылы республика боюнча 130 млн акча каражаты чогултулса, андан жергиликтүү бюджетке 18 млн сом акча берилген. Жаңы жобо боюнча бул 43 млн сомду түзмөк. Өкмөттүн аныктоосу боюнча ар бир районго ченем коюлуп, азыр жайыт комитеттери жер салыгын гана төлөйт.

Муну менен бирикмеде калган төлөмдүн бөлүгү жайытты кармоого, жакшыртууга жана өнүктүрүүгө багытталышы керек. ▪



Сыйлыктар

**Айыл чарба күнүндө “Айыл чарба долбоорлорун ишке ашыруу бөлүмүнүн” кызматкерлери Өкмөттүн сыйлыктарын алышты**

Жыл сайын Кыргызстанда 15-ноябрда КРнын Айыл чарба, тамак-аш өнөр жайы кызматкерлеринин кесиптик майрамы белгиленет. Быйыл дагы бул майрамдык иш-чара 2016-жылдын 22-ноябрында Кыргыздрамтеатрында биринчи вице-премьердин катышуусунда болуп өттү. Иш-чарада Айыл чарба долбоорлорун ишке ашыруу бөлүмүнүн директору Майрамбек Таиров жана ветеринария боюнча адис Эсенбай Сейитов Өкмөттүн сыйлыгын алышты.

Өзүнүн куттуктоосундо вице-премьер агроөнөржайчылардын алдында турган милдеттерге көңүлүн бурду. “Биринчи кезекте жаңы технологияны пайдалануу менен өстүрүлгөн жана өндүрүлгөн азык-түлүктүн сапаты жөнүндө сөз болуп жатат. Бул үчүн кооперация багытын өндүрүү багытын кошо алганда программа иштеп чыгыш керек. Ата мекендик азык-түлүктөрдү Бажы биримдигинин бирдиктүү базарына кирүүнү камсыз кылуу жана кыргызстандык өндүрүүчүлөрдү азык-түлүктү экспорт кылууга укугу бар интеграциялык бириккен өлкөлөрдүн ишкана реестрине киргизүүгө жетишүү керек”, - деди ал.

Кошумчалай кетсек, майрам күнү айыл чарба, тамак-аш өнөр жайы ишканалары жана мекемелер тарабынан салттуу-көргөзмө жарманкеси уюштурулду. “Айыл чарба долбоорлорун ишке ашыруу бөлүмү” бруцеллез менен ооругандардын саны кыскаргандыгы жетишкен жыйынтыктарга басым жасап, “Жеке ветеринардын иш күнү” деген фильм көрсөттү. ▀



Интервью

## Жайыт пайдалануучу бирикмелер аларга берилген гранттарды кантип пайдаланып жатышат?

Кыргызстандын Жайыт пайдалануучулар бирикмелери 2015-жылдан баштап “Мал чарбасын жана рынокту өнүктүрүү-1,2” долбоорунан гранттарды ала башташты. Бул долбоорлор Өкмөттүн демилгеси жана Айыл чарбаны өнүктүрүүнүн эл аралык фондунун финансылык жардамы менен ишке ашырылат. Кыргызстан боюнча ар бир айылдык аймакта жайгашкан Жайыт пайдалануучулар бирикмесине жардам көрсөтүү абдан маанилүү жана масштабдуу болуп саналат.

Гранттар кандай максат менен берилип жатат, кандай муктаждыктарга керектелүүдө, берилген жардамдан кандай натыйжа күтсө болот, бул тууралуу АРИСтин социалдык мобилизациялоо боюнча адиси Мирбек Досуев биз менен ой бөлүштү.

### Гранттар боюнча кыскача маалымат

Жайыт пайдалануучу бирикмелерге гранттарды бөлүп берүү “Мал чарбасын жана рынокту өнүктүрүү-1,2” улуттук деңгээлдеги долбоорлордун дизайнында каралган. Биринчи долбоор Нарын, Ысык-Көл облустарында жана Жалал-Абад облусуна караштуу Тогуз-Торо районунда (2013-2018) болсо, ал эми экинчиси Баткен, Жалал-Абад жана Ош облустарында (2014-2019) иш жүзүнө ашып жатат.

Гранттарды берүүнүн негизги максаты айыл аймактарында жайыттарды башкарууну өнүктүрүү, айыл чарба тармагындагы маселелерди чечүү, айыл жергесинде жакырчылыкты жоюуну көздөйт. Гранттын орточо көлөмү 38,5 миң АКШ долларын түзөт, болжол менен 16 миңден 100 миң АКШ долларына чейин берилет.

Талас жана Чүй облустарынын Жайыт пайдалануучу бирикмелери ушундай эле гранттарды “Жайыттарды башкарууну жана мал чарбачылыгын жакшыртуу” долбоору аркылуу алышат. Аталган долбоор 2015-жылы башталган, Бүткүл дүйнөлүк банкы тарабынан каржыланат.

### - Айтсаңыз, бүгүнкү күндө Жайыт пайдалануучу бирикмелерге гранттарды бөлүп берүүнүн кажети барбы?

- “Мал чарбачылыгын жана рынокту өнүктүрүү” долбоорунун дизайнында жакырчылыкты кыскартуу, айыл коомчулугунда экономикалык өсүштү жогорулатуу деген пункттар камтылган. Мына ошол себептен Жайыт пайдалануучулар бирикмелери инвестициялык кичи долбоорлорду ишке ашыруу үчүн гранттар бөлүнүп берилет. Кыргызстан 9 млн га жайыттарга ээ. Бардык айылдыктар кичиби же чоңбу айыл чарба өндүрүшчүлөрү болуп саналат. Алар мына ушул Жайыт пайдалануучу бирикмелер институту аркылуу айыл чарба бизнесине кирүү шарттарын жакшыртуу, жайыттардын сапатын өздөштүрүү, качандыр бир убакта жоголуп кеткен инфраструктураларды түзүү, мына ошону менен алар үчүн жашоосунда киреше булагы катарында кызмат кылган жайыттарды

башкаруудагы жоопкерчиликтүү коомчулуктун өзүн өнүктүрсө болот.

### - Алар грантты кайсы максатка жумшайт?



- Бардык Жайыт пайдалануучу бирикмелердин керектөөлөрү бирдей болуп жатат. Алсак, алар жайытка барчу көпүрөлөрдү, жолдорду салуу, малдардын ден-соолугун коргоо үчүн шарттарды жакшыртуу, экскаватор, трактор сокосу менен, фронталдык погрузчик, комбайн сыяктуу атайын техникаларды алуу болуп саналат.

Өкүнүчтүүсү, көпчүлүк айылдарда тоюн өндүрүү үчүн зарыл болгон керектүү жабдуулар жок. Бүгүнкү күндө Нарын районунун Дөбөлү айылында жана Кочкор районунун Сары-Булак айылында, мындан сырткары Тоң районундагы Улахол айылында гана техникалар колдонулуп жатат. Эки жайыт комитети техникалардын жеткирилип беришин күтүп жатышат. Быйылкы жылы Жайыт комитеттерине гранттык каражаттарына койлорду кыркуу үчүн көп аппараттар сатылып алынды. Бул прибор абдан актуалдуу болуп саналат. Көпчүлүк малчылар үчүн кошумча акча табуу каражаты болуп калды. Койлорду кыркуу үчүн топтор уюшулуп, кызмат көрсөтүүдөн түшкөн акча каражатын жарым бөлүгү өздөрүнө, ал эми жарымы Жайыт комитетине беришет. Сатылып алынган каражаттарды кантип пайдалануу керек — бул суроолор боюнча атайын окуулар өткөрүлгөн.

**- Гранттарды алуу процесси кандай жүрүп жатат?**

- Биринчиден, жайыттарды башкаруу планын иштеп чыгуу, экинчиден грантты берүү шарттары, аны пайдалануу жана милдеттүү тараптар жазылган ар бир бирикме менен алкактык келишим түзүлөт. Бир алкактык келишимге бир катар кичи долбоорлор даярдалышы мүмкүн. Жайыт комитетке үч грант берилет. Ал эми ар бир грант үч этапка бөлүнүп берилет. Бул гранттарды туура эмес пайдалануу коркунучун алдын-алуу, Жайыт пайдалануучу бирикмелердин ички ресурстарын мобилизациялоо, көзөмөлгө алуу жана административдик иштерди жеңилдетүү үчүн жасалган. Ар бир грантты алуу алдында Жайыт комитеттери, Айыл өкмөттөрү, жергиликтүү кеңеш бардыгы биргеликте кичи долбоорлорду ишке ашыруу үчүн план түзүшүп, жайытты пайдалануу акыларын чогултуу талаптарын аткарышып, институционалдык бааларды өткөрүшөт. Эгерде Жайыт комитети чоң долбоорду ишке ашыруу үчүн чоң суммадагы акча каражатын алгысы келсе, анда биринчи биринчи гранттан баш тартып, экинчи менен бирге алса болот.

**- Гранттын өлчөмү кандай?**

- Ар бир жерде ар башкача - айыл аймагынын калкынын санына, малдын санына, жайыт жеринин аянтына жараша болот. Бирок, орточо алганда 38,5 миң АКШ долларын түзөт. Кичи долбоордун 25% жайыт пайдалануучулардын өздүк салымы болушу керек. Анын ичинде 5% накталай, гранттык каражат 75%дан ашпоо керек.

**- Микродолбоорлорду ишке ашырыш үчүн накталай акча каражаттарын чогултканда кыйынчылык болгон жокпу?**

- Бул суроо боюнча айылдык округ жоопкерчиликтүү. Айрым жайыт комитеттери ар бир жашоочу 10-20 сомдон беришсе, анда керектүү акчаны чогултса болот деп чечишти. Ысык-Көл облусунда Кумтор ишканасы каржылоочу өнүктүрүү фонду бар. Жайыт комитеттери фондго кайрылып, өздүк салымдарына акча алууга мүмкүнчүлүктөрү бар. Ал эми Нарын облусунда мындай фонд жок болгондуктан марафондорду уюштуруу, ишкерлер менен жолугушуу өткөрүү иш-чаралар аркылуу накталай акча каражаттарын чогултушат.

**- Жайыт комитеттери гранттарды акчалай түрүндө ала алышабы?**

- Бардык кичи долбоорлор тендердик негизде өткөрүлөт. Эгерде кичидолбоорлордун бюджетти \$5000 төмөн болсо, анда тендерди Жайыт пайдалануучу бирикмелер өздөрү өткөрүшөт. Жеңип алган компания көпүрөлөрдү, жолдорду же купкаларды куруп же ремонт иштерин жүргүзүшөт. Эгерде кичидолбоорлордун каражаты \$5000 жогору болсо, анда АРИС өздөрү өткөзүшөт. Жеңген компания техниканы белгиленген жерге алып барып берет.

**- Учурда канча Комитет грант алды?**

- Нарын жана Ысык-Көл облусунун жайыт комитеттеринин 96% гранттарды алышты. Айрымдары көп суммадагы акча каражатын алуу үчүн биринчи гранттан алуудан баш тартышты. Экинчи грант менен чогуу алуу пландаштырылууда. ■

*Долбоорлор*

**«Рынокторго чыгууну камсыздоо»  
жаңы долбоорун каржылоо боюнча  
сүйлөшүүлөр жүрдү**

Бишкек шаарында 2016-жылдын 7-декабрында Айыл чарбасын өнүктүрүү эл аралык фонду жана Кыргызстандын расмий делегациясы «Рынокторго чыгууну камсыздоо» долбоору боюнча келишимди талкуулашты.

Сөз Кыргызстандын бардык аймагын камтыган жалпы суммасы 55 млн АКШ долларын түзгөн долбоор тууралуу болууда.



Айыл чарбасын өнүктүрүү эл аралык фондунун делегациясынын башчысы Фритс Йепсендин айтымында, сүйлөшүүлөрдүн алдында дизайндын үстүндө дыкаттык менен чоң иштер жүргүзүлгөн. Жаңы проект мурдагы “Мал чарбасын жана рынокту өнүктүрүү-1,2” долбоорунун активдештирүү кичи фермерлердин өзүлөрүнүн экономикалык өсүшү үчүн рынокко чыгууну камсыз кылуу максатында ойлонуштурулган.

Кыргызстандын атайын делегациясынын башчысы, Айыл чарба, тамак-аш өнөр жайы министри Нурбек Мурашев кыргыз тарапка каржылоо бөлүгүнө киргизилген кошумча өзгөртүүлөр менен келишимди кабыл алууну сунуштады. Долбоордун башталаары келе жаткан жылдын экинчи жарым жылдыгында күтүлүүдө. ▀

**Мал чарбасын жана рынокту  
өнүктүрүү” долбоору  
эң жакшы баа алды**

2016-жылдын 24-ноябрынан 14-декабрына чейин “Мал чарбасын жана рынокту өнүктүрүү - 1, 2” долбоорун каржылаган Айыл чарбасын өнүктүрүү эл аралык фондунун (IFAD) миссиясы долбоордун орто мөөнөттөгү этабында ишке ашырылып жатканына канаттандыраарлык (беш) деген баасын берди.

Долбоорлор 2013-2014-жылдары башталган, 2018-2019-жылдары бүтөт. Алардын ишмердүүлүгү айрыкча жайытты башкаруунун өнүгүшүнө жана ветеринария тармагы менен байланыштуу.

IFAD өзүнүн Эскертме катында “долбоор жакшы темпте жүрүп жатат, бүгүнкү күнгө чейин жайыттарды башкаруу тармагындагы мыйзам долбоорлорун иштеп чыгуу өкмөттө анын каралышы жана бекитүү сыяктуу бардык пландалган ишмердүүлүктүн түрлөрүн өткөрүү ишке ашты. 125 жайыт пайдалануучу бирикмелеринин деңгээлин күчөтүү жана мобилизациялоо, мал чарбачылыгын өнүктүрүү жана 125 жайыттарды башкаруу бирикмелеринин планы боюнча өркүндөтүү, жайыт инфраструктурасы жана малдын ден-соолугу боюнча 159 кичи долбоорлорду бүтүрүү, Кыргыз Улуттук Агрардык университетинин мугалимдеринин квалификациясын жогорулатуу жана студенттердин окуусуна колдоо көрсөтүү менен бруцеллез жана эхинококкоз программасы боюнча вакцинациялоо ишин ийгиликтүү улантуу, коммуникация материалдарын үзгүлтүксүз иштеп чыгуу” деп белгилеген.

Долбоор өзүнүн орто мөөнөттөгү мезгилинде канаттандыраарлык (беш) деген баасын алды. ▀

*Искусство жана ветеринарлар*

## Кыргызстанда биринчи жолу ветеринар кесиби боюнча көркөм фильм тартылды

Кыргызстанда киноматографисттер биринчи жолу ветеринар дарыгери боюнча көркөм фильм тартышты. “Мал доктур” аталышындагы фильмдин ачылышы 2016-жылдын 12-ноябрында Кино үйүндө болуп өттү.

Өзүнүн жаңы картинасын режиссер Рысбек Жабиров ветеринар кызматкерлерине кокусунан арнаган эмес. Ветеринарлардын кылып жаткан жумушуна өлкөнүн азык-түлүк коопсуздугуна жооп берген өкмөт гана абдан көңүл бөлүп карабастан, мал чарбасында фермерлердин дагы ийгилиги малдын ден-соолугуна түздөн-түз көз каранды.

“Эгерде алты миллион кыргызстандыктарга 35 миң дарыгер болсо, анда 18 млн айыл чарба малдарына жана канаттууларына болгону төрт миң ветеринар туура келет”. Фильмдин ачылышында сүйлөгөн Рысбек Жабировдун бул сөздөрүндө тармактык чоң маселе жашынып жатат.



Фильм Т.Океев атындагы “Кыргызфильмдин” техникалык жардамы менен тартылган. Ал эми фильмди тартууда уюштуруу иштеринин көпчүлүгүнө Ветеринардык жана фитосанитардык коопсуздук боюнча мамлекеттик инспекциясы жардам көргөзгөн.



Башкы ролдо Рахат Аксултанова, мындан сырткары Абдылда Иманкулов жана Жамбыл Камчиев тартылган. Сюжет боюнча институтта ветеринар дарыгери боюнча окуган шаардык кыз айыл аймактарынын бирөөсүнө стажировка өтүү үчүн келет. Бирок, ал айылга келүү менен профессионалдык тажрыйба алып, үйүнөн алыс жактан өзүнүн тагдырын жолуктурам деп күткөн эмес. Жаш адистин романтикалык жашоо кредосу анын тоолуу өрөөндө ветеринар болуп иштөө стратегиясы менен бирге параллель жүрөт. Фильм башынан аягына чейин күлкүлүү, көрүүгө жеңил. ■

**Куттуктоо**

**Урматтуу кесиптештер,**

*Сиздерди келе жаткан жаңы 2017-жылыңыздар менен чын дилибизден  
куттуктайбыз!*

*Келе жаткан жаңы жылда сиздерге чың ден соолук, иштериңиздерге албан  
ийгиликтерди, кажыбас кайрат жана жамаатыңыздарга ынтымак жана биримдик,  
үй-бүлөңүздөргө бакты-таалай каалайбыз!*

*Жаңырган жыл ар бириңиздерге бейпил жашоо жана көптөгөн ийгиликтерди алып  
келсин, ойлогон жакшынакай иштериңер, максаттарыңар, тилектериңер  
орундалсын.*

*Жүрөгүңөрдө дайыма жакшылык толуп турсун! Үмүт өчпөй, дайыма жанып турсун!*

*Жакшы каалоо-тилектери менен,  
Айыл чарба долбоорлорун ишке ашыруу бөлүмү*





**“Мал чарбасын жана рынокту өнүктүрүү – 1, -2”,  
“Мал чарбачылыкты жана жайыттарды башкарууну жакшыртуу”  
долбоорлорун аткаруучу агенттиктер**

Айыл чарба, тамак-аш өнөр жайы жана мелиорация министрлигинин Айыл чарба долбоорлорун ишке ашыруу бөлүмү

Коомчулукту өнүктүрүү жана инвестициялоо агенттиги (АРИС)

Өкмөткө караштуу Ветеринардык жана фитосанитардык коопсуздук боюнча мамлекеттик инспекциясы

Республикалык ден соолукту чыңдоо борбору

Саламаттыкты сактоо министрлигинин Мамлекеттик Санитардык эпидемиологиялык көзөмөл жана экспертиза департаменти

А.Дүйшеев атындагы Кыргыз ветеринария илимий-изилдөө институту

К.И.Скрябин атындагы Кыргыз улуттук агрардык университети

Ветеринардык палатасы

Айыл чарба, тамак-аш өнөр жайы жана мелиорация министрлигине караштуу Жайыт, мал жана балык чарба департаменти

Кыргыз мал чарба жана жайыт илимий-изилдөө институту

Айыл чарба, тамак-аш өнөр жайы жана мелиорация министрлигинин алдындагы Ветеринардык дары-дармек каражаттарын сертификациялоо борбору

Өзгөчө кырдаалдар министрлигинин алдындагы Гидрометеорология боюнча агенттиги

"Кыргыз жайыты" Кыргызстандын жайыт пайдалануучулар бирикмеси

Кыргыз-Россия Славян Университети

Курчуп турган чөйрөнү коргоо жана токой чарба мамлекеттик агенттиги

**Биздин дарек:**

Кыргыз Республикасынын Айыл чарба, тамак-аш өнөр жайы жана мелиорация министрлиги Айыл чарба долбоорлорун ишке ашыруу бөлүмү

Кыргыз Республикасынын Айыл чарба, тамак-аш өнөр жайы жана мелиорация министрлиги Айыл чарба долбоорлорун ишке ашыруу бөлүмү менен биргеликте ишке ашырып жаткан долбоорлор Коомчулукту өнүктүрүү жана инвестициялоо агенттиги (АРИС) менен биргеликте ишке ашырылып жаткан долбоорлор жайыттарды башкарууну жакшыртууга, мал чарбасын өркүндөтүүгө, бруцеллез жана эхинококкоз сыяктуу зооноздук ооруларды кыскартууга, Кыргызстандагы ветеринардык кызмат көрсөтүүлөрдүн сапатын жогорулатууга багытталган.

Аталган долбоорлор донордук уюмдар жана Кыргыз Республикасы кол койгон каржылоо жөнүндө келишимдин негизинде ишке ашырылат. Негизги донорлор: Дүйнөлүк банк, Айыл чарбаны өнүктүрүүнүн эл аралык фонду жана Европалык Биримдик КР Өкмөтүнүн кошумча каржылоосу.

**“Айыл чарба инвестициялары жана кызмат көрсөтүүлөр” долбоору (ПСИУ)**

Долбоор 2008-2014 жылдар аралыгында ишке ашырылган жана жайыттарды башкарууну жакшыртуу, ветеринардык консультациялардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн сапаттуулугун жана жеткиликтүүлүгүн жакшыртууга, жана ошондой эле тамак-аш коопсуздугун камсыздоого багытталган.

**Негизги жыйынтыктар**

Жайыттарды башкаруу жана пайдалануунун жакшырышы КР “Жайыттар жөнүндө” жаңы мыйзамы кабыл алынды. 454 Жайыт пайдалануучулар бирикмеси (ЖПБ – Жайыт комитеттери) түзүлдү. Бүгүнкү күндө алар натыйжалуу иштеп жатышат. Жайыт пайдаланууга төлөнүүчү акы 2014-жылы он эсеге көбөйгөн – 4 млн сомдон 130 млн сомго чейин. Жайыт инфраструктурасы жакшырган, натыйжада жайыттардын аянты 430 миң га кеңейген.

440 айыл аймактагы жайыттардын тышкы чектери аныкталган, ал эми жергиликтүү органдар Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик каттоо кызматынын Кыймылсыз мүлккө үкүктү каттоо жана кадастр департаменти жайыт карталарын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жайыттарды мөөнөтсүз колдонуу укугун алдын-ала каттоодон өткөргөн.

**Ветеринарияга колдоо көрсөтүү жана бруцеллезду азайтуу**

Аткарылып жаткан иштердин натыйжасында адамдардын арасында бруцеллез оорусу дээрлик беш эсеге азайган. Эгерде 2011-жылы

4412 адам ооруга чалдыкса, 2015-жылы 904 адам катталган. Оорунун кескин азайышы 2012-жылдан берки мезгилде байкалат. Дал ушул мезгилден бери республиканын бардык аймагында кой-эчкилерди бруцеллезго каршы эмдөө иштери жүргүзүлүп келет.

Мамлекеттик жана жеке ветеринардык кызматтардын материалдык-техникалык базасы жакшырды, кадрдык жана башкаруу потенциалдары жогорулары. 1122 ЖВА холодильниктерди, термоконтейнерлерди жана башка ветеринардык жана медициналык шаймандарды жана препараттарды алышты, ошондой эле алар жеке ветеринардык сервистерди ачуу жана өнүктүрүү боюнча атайын окуудан өтүштү. Ветеринардык ишти өнүктүрүү жана жаныбарлардын саламаттыгын сактоо боюнча тренингдер жана консультациялар өткөрүлдү. Бруцеллез, эхинококкоз, сибир жарасы, күтүрма, кой-эчкинин кыргыны, шарп ооруларына каршы күрөшүү максатында сапаттуу вакциналар сатылып алынды

**Тамак-аш коопсуздугун жакшыртуу**

Республикада 292 КҮФ – Коомдук үрөн фонду түзүлдү. Алар үчүе үрөн, люцерна, эспарцет, жүгөрү, картөшкө жана минералдык жер семирткичтер сатып алынды. Жыйынтыгында, Кыргызстандын дээрлик бардык аймагында жашаган 20 000 жакын жарды фермерлер кирешелерин мол түшүм алуунун аркасында көбөйтүштү.

Картөшкө эккен фермерлер айрыкча мол түшүм алышты – республика боюнча орточо эсеп менен бир гектардан 230 центнер түшүм алышты, бул демек КҮФкө мүчө эмес фермерлерге караганда 72 центнерге көп алынган. Мындай ийгилик картөшкөнүн түшүмдүү сортторун пайдалануу аркылуу жетишилген.

**Аткарылып жаткан долбоорлор:**

**“Мал чарбасын жана рынокту өнүктүрүү – 1” (2013 – 2018-жж.)**

Күтүлгөн натыйжалар:

Мал чарбанын өндүрүмдүүлүгүн жогорулатуу; жайыт жерлерин жакшыртуу; тоютту көбөйтүү; бруцеллез менен эхинококкоз оорусун азайтуу; сүттүн кошумча нарк тутуму аркылуу сүт өндүрүүгө демилге берүү.

**“Мал чарбасын жана рынокту өнүктүрүү – 2” (2014 – 2019-жж.)**

Күтүлгөн натыйжалар:

Мал чарбанын өндүрүмдүүлүгүн жогорулатуу; жайыт жерлерин жакшыртуу; тоютту көбөйтүү; бруцеллез менен эхинококкоз оорусун азайтуу; сүттүн кошумча нарк тутуму аркылуу сүт өндүрүүгө демилге берүү; киреше булактарын диверсификациялоо; фермерлердин климаттын өзгөрүшүнө ыңгайлашуусу.

**“Жайыттарды жана мал чарбачылыкты башкарууну жакшыртуу” (2015 – 2019- жж.)**

Күтүлгөн натыйжалар:

Жайыттардын экологиялык абалынын жана жайыттарды башкаруу жана пайдалануунун жакшырышы, анын ичинде беш пилоттук лесхоздун жайыттары да бар; жайыт пайдалануучулардын жана жайыт башкаруу тармагындагы жооптуу мамлекеттик мекемелердин потенциалын күчөтүү; жеке ветеринардык кызматка ветеринардык кызматтын сапатын жогорулатуу максатында колдоо көрсөтүү.